

Waar blijft de kleur in ons theater?

'Malcolm X' voelt als een breekpunt in de theatergeschiedenis, kopte deze krant maandag. De KVS-productie met een heel diverse cast daagt het grotendeels blanke publiek zelfbewust uit. Is dit de geboorte van een anderskleurige avant-garde in het theater? FILIP TIELENS

'Malcolm X' van de KVS: een stuk met een veelkleurige cast. © Danny Willems

10 artiesten om in de gaten te houden

- Gorges Ocloo
- Gökhan Girginol
- Sachli Gholamalizad
- Fikry El Azzouzi
- Aminata Demba
- Mokhallad Rasem
- Dounia Mahammed
- Rashif El Kaoui
- Daria Bukvic (NL)
- Sadettin Kirmiziyüz (NL)

Het Vlaamse theater kleurt nog voornamelijk wit. In de zalen zijn er amper toeschouwers met een kleurtje te bespeuren. Op scène blijven acteurs van vreemde origine schaars. Ook bij het vaste personeel en in de bestuursraden van toneelgezelschappen is de diversiteit ver te zoeken. Zijn er dan geen goede acteurs en theatermakers van andere afkomst, zoals je wel eens hoort zeggen? Natuurlijk wel, maar waarom vinden zij dan zo moeilijk de weg naar

de planken?

De westerse theatercanon en esthetiek zijn nog te dominant blank. Anderskleurige talenten kunnen hun artistieke ei makkelijker kwijt in comedy, slampoetry of *urban dance*. Bovendien zijn ze niet geïnteresseerd in Shakespeare of Tsjechov, maar willen ze verhalen horen die reflecteren over hun eigen culturele achtergrond, met personages met wie ze zich kunnen identificeren.

De geesten lijken eindelijk wakker geschud in het theater: inzetten op diversiteit naast én op het podium wordt door bijna iedereen als een absolute voorwaarde gezien om aansluiting te vinden bij grote groepen uit de bevolking die vooralsnog niet naar de schouwburg komen. Maar volgen de daden ook?

Kentering is ingezet

Artiesten van diverse afkomst die wél doorbreken, nemen steeds minder een blad voor de mond op het podium. In deze gespannen tijden zijn ze spreekbuizen van andere standpunten en culturen

Er lijkt alleszins verandering op komst: net zoals de VRT en de Vlaamse film steeds diverser kleuren, duiken er ook meer nieuwe regisseurs en acteurs van andere afkomst op in het theater. Sachli Gholamalizad ontroert een breed publiek met haar persoonlijke voorstellingen over haar Iraanse familie, Aminata Demba speelt dit jaar overal hoofdrollen en de Iraakse regisseur en vluchteling Mokhallad Rasem is als regisseur vast verbonden aan Toneelhuis. Talentplatformen als Gen2020, KunstZ en het lopende Mestizo Arts Festival pompten de afgelopen jaren heel wat nieuw bloed in de theaterwereld, en dat laat zich voelen. Ondertussen is choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui zelfs artistiek leider kunnen worden bij het Ballet van Vlaanderen – toch dé blanke kunstvorm bij uitstek. Iedereen blij zoals in de reclames van Benetton dus? Zo ver is het nog niet. Vooralsnog blijven deze namen eerder uitzondering dan regel, al lijkt de kentering ontegensprekelijk ingezet.

Alles begint natuurlijk aan de bron. Waarom vinden niet-blanke acteurs zo moeilijk de weg naar de toneelschool? Een tekort aan rolmodellen, ouders die 'serieuze' studies belangrijker vinden of een gebrekkige kennis van het Nederlands: het blijven struikelpunten. De Brusselse theaterschool RITCS heeft de meeste aandacht voor diversiteit. Zij speurt onder de noemer Transfo Collect jong talent op waar het zit: op straat. Zo'n zestig jongeren werden gescout en volgden een vooropleiding die hen moest klaarstomen voor het RITCS, waar enkelen onder hen ook effectief belandden. Ook in Antwerpen gaan er stemmen op om zo'n voortraject voor jonge acteurs van andere afkomst te beginnen. De deeltijdse spoedcursus zou moeten doorgaan op zaterdag, zodat getalenteerde kandidaten met een kleurtje en een vaste job zich niet laten afschrikken – nu zijn er nog te veel artiesten die pas op latere leeftijd als autodidact aansluiting vinden met het theater.

Status quo uitdagen

Wat opvalt: artiesten van diverse afkomst die wél doorbreken, nemen steeds minder een blad voor de mond op het podium. In deze gespannen tijden zijn ze spreekbuizen van andere standpunten en culturen. Zo wil de Nederlandse theatermaker Sadettin Kirmiziyüz niet langer een knuffelallochtoon zijn die het blanke publiek *pleaset* met flauwe Turkenmoppen. Sachli Gholamalizad verkondigt in interviews dat ze al lang niet meer dankbaar hoeft te zijn dat België haar gevluchte gezin ooit opving. En in *Malcolm X* lieten auteur Fikry El Azzouzi en regisseur Junior Mthombeni een zwarte actrice haar middelvinger oprichten naar het publiek. Het scherpe discours van deze nieuwe generatie theatermakers is

verwant aan dat van activisten als Rachida Aziz en Dyab Abou Jahjah. Zelfbewust dagen ze het status quo uit en mengen ze zich steeds steviger in de debatten.

Op een dag worden gekleurde verhalen op het toneel hopelijk de normaalste zaak ter wereld. De succesvolle productie *Nobody home* van Daria Bukvic, waarin drie jonge acteurs hun persoonlijke vluchtverhaal vertellen, verkoopt avond na avond uit in Nederland en werd een nationale hype. Afgelopen weekend was *A Raisin in the Sun* te zien in Leuven, opnieuw een stuk uit Nederland met een uitsluitend zwarte cast. Bij onze noorderburen kan het dus: artistieke kwaliteit verzoenen met interculturele verhalen. Waarop wachten we nog in Vlaanderen?